

#Corona 2020: Sammanfattning av webinar 2 oktober

Vad vill vi veta?

Anders Sjöman är uppdrags- och kommunikationschef på Centrum för Näringslivshistoria sedan 2015 och arbetar idag mest med vad han benämner som "sakbaserad storytelling". Anders berättar att Centrum för Näringslivshistoria alltid arbetar för att hålla en nära kontakt med de företag som är organisationens medlemmar. Oftast handlar det om att bevara och berätta det som redan hänt, men i coronatider ville CfN också undersöka hur företagen påverkas medan det händer. Man har därför arbetat med att aktivt samla in källmaterial som speglar företagens verksamhet under pandemin. Arbetet med att samla in material utgår från en metod bestående av tre ben; löpande mediabevakning, webbenkäter och personliga intervjuer.

För att göra mediabevakningen så enkel som möjligt har man skapat en så kallad "loggbok med länksamling" där personalen fyller på med det man hittar i tidningar etc. En fördel är just att alla har tillgång till den och direkt kan skriva in vad man hittar.

Webbenkäterna i sin tur, är utformade för att undersöka förändringar i upplevelsen av pandemin, alltså hur påverkan av företagen förändras över tid. Hittills har man skickat ut fyra enkäter, en varannan månad. De är korta så respondenterna orkar svara och har bara sex frågor varje gång. Av dessa är tre klicksvar som inte förändras från gång till gång medan tre hela tiden är nya och där det också finns lite längre svarsalternativ.

Anders berättar att de i sina frågeställningar har utgått från tre nivåer; samhälls-, organisatorisk och individnivå. En viktig fråga är vilka förändringar som man tror kommer att bli bestående. En del branscher påverkas mer än andra. Restaurangbranschen skiljer sig från livsmedelsbranschen t ex. En del förändringar, som flexibiliteten i var man kan genomföra cykelvasan t ex, är en positiv effekt som troligen kommer att leva vidare. Även den här typen av kreativa lösningar fångas in genom projektet.

Intervjuerna görs med personer på VD-nivå eller liknande och man strävar efter att genomföra dem fysiskt så att man får träffa personen som intervjuas. På grund av rådande omständigheter har dock några fått göras via telefon. I dagsläget har man hunnit göra ett 50-tal intervjuer.

Intervjuerna har varit öppna till sin utformning, men för att göra dem jämförbara med varandra håller man sig till ett begränsat urval av frågeställningar och låter istället följdfrågorna få utvecklas utifrån varje verksamhets enskilda erfarenhet.

Man har arbetat med frågor utifrån fyra temaområden som i sin tur hade olika uppföljningsfrågor som kan ses som en intervjumall snarare än konkreta intervjufrågor.

- Hur verksamheten påverkats, vad man säljer
- Hur organisationen påverkats, hur man jobbar
- Hur bestående förändringen kommer att vara och hur mycket man vill tillbaka till "business as usual"
- Hur samhällsstödet har sett ut och om det har fungerat

Anders betonar vikten av att man före intervjuerna hunnit läsa in sig på det företag man pratar med. Man har också ofta varit två personer som intervjuar för att kunna fånga upp det som sägs på ett bra sätt.

Härnäst kommer Anders och hans kollegor att göra en utvärdering och en analys av arbetet för att se vad vi man lärt sig. De kommer sedan att ha seminarier där man presenterar resultaten.

Har du frågor om projektet? Kontakta Anders.sjoman@naringslivshistoria.se

Frågelistor och webbformulär

Gabi Louisdotter arbetar som forskningsarkivarie vid Lunds universitets folklivsarkiv som har en lång tradition av att arbeta med dokumentation. Sedan 1932 har man skickat ut frågelistor och just nu är man ute med den 258:e. Arkivet är nära knutet till universitetet och den etnologiska forskningen.

Frågorna som skickas ut går till en frågepanel som består av en grupp människor och alltså inte till olika personer varje gång. Deltagarna i frågepanelen är vana vid att svara på undersökningar och upplever att de har en viktig uppgift att utföra. En fördel med detta är att informanterna är trygga i sin roll som informanter, något som Gabi berättar är en viktig del av hennes arbete. Det ska vara så bekvämt som möjligt för människor att svara på frågorna man sänder ut.

Sedan 2015 jobbar man ofta med webbfrågelistor och frågorna är ofta öppna. I utformningen av formulär är det viktigt att tänka på att allt har signalvärde. Hur stor rutan är t ex, skapar en förväntan om hur långt svar man ska ge. Detta är viktigt att beakta när man skapar undersökningen, eftersom det får konsekvenser på resultatet.

Genom att använda sig av webbenkäter når man delvis en annan målgrupp än när man har de traditionella frågelistorna. De flesta personerna i frågepanelen är kvinnor över 65 år medan respondenterna på webben i högre grad består av yngre kvinnor. En annan skillnad mellan webbenkät och frågelistor är att svaren via webbenkäter blir kortare. Detta beror på att tålmodet på nätet generellt är kortare, och man har en förväntan om att det ska gå fort.

Eftersom själva frågeställningen är så viktig brukar frågelistorna stötas och blötas och gå fram och tillbaka flera gånger innan man skickar ut dem. Forskarna ger feedback och man diskuterar fram och tillbaka innan frågelistan fastställs. Det är alltså mycket jobb bakom dessa frågelistor, och det gäller även de som produceras för webben.

Undersökningen av effekterna av pandemin riktar sig till den breda allmänheten, men i andra sammanhang använder man sig också av specialfrågor riktade till särskilda grupper i

samhället. Dessa "kortfrågelistor" syftar till att fånga frågor i nuet, t ex hästköttskandalen 2013, svininfluensan 2009 och terrorattentatet 11 september 2001. Den typen av frågelistor är kortare och kräver också mindre efterbearbetning.

Gabi återkommer till hur viktigt det är med flexibiliteten. Respondenten ska i möjligaste mån få svara på frågorna på det sätt denne känner sig trygg med. Vill respondenten svara med maskinskriven text ska hen kunna göra det, men det ska också vara möjligt att svara på webben eller förhand för de som känner sig mest bekväma med detta.

En intressant aspekt av dokumentationsfrågor handlar om att man ibland får in svar som svarar på frågor man inte ställt. Ett exempel på detta är frågelistan kring att låna och låna ut. Den ställde frågor kring vad man kan tänka sig att låna av andra och vad man absolut inte kan tänka sig att låna ut. De frågor som ställdes handlade egentligen bara om det materiella, men fast det inte var det som frågades om, speglade de väldigt mycket samspelet människor emellan.

Det är en utmaning att få in svar på frågelistor eller enkäter man skickar ut. Folklivsarkivet arbetar därför med en lista av personer som i förväg tackat ja till att lämna in svar. De använder sig också av Lunds universitets olika kanaler som studenttidningar etc för att nå ut berättar Gabi vidare. De är alltid väldigt noga med att ha en forskare från universitet med i projekten så att både arkivet och forskaren bidrar med nätverk att gå ut till. Vem som svarar påverkar svaren och därmed resultatet av undersökningen. Ett extremt exempel på detta är den undersökning om kungaskandaler man gjorde för några år sedan, där man undersökte förhållandet med muntligt traderat skvaller och media. Kungen i sig var alltså inte i fokus för undersökningen. För att få in så många svar som möjligt skickades frågorna ut både till Rojalistiska förbundet och Republikanska föreningen. Detta urval fick märkbara konsekvenser på svaren. Lärdomen av detta är vikten av att man noggrant dokumenterar vilka man går ut till och hur man hanterar frågor och svar som kommer in.

Vad händer sen då? Svaren arkiveras alltid. Gabi rekommenderar att redan från början ha en tydlig datahaneringsplan där det framgår vad som ska hända efter insamlingen och vilken information som ska sparas, var och hur länge. Gabi upplever att många tycker det är svårt med informerat samtycke och bevarande av känsliga uppgifter. Hon säger att det viktigaste att tänka på är att man har en genomsynlighet i processen så man ger den som svarar på frågor en kontext till vad som händer och vad som kommer hända med materialet i framtiden. Gör man det brukar det lösa sig.

Går man tillbaka i arkiven kan man ibland hitta undersökningar som är märkta med "Mindre tillförlitligt". På Folklivsarkivet har det till och med funnits en stämpel med denna text. Markeringen kan ses som en viktig påminnelse om att man måste dokumentera dokumentationen för att kunna använda sig av den i framtiden. Arkivera så mycket som möjligt kring hur ni tänkt, vilka ni bjudit in och hur ni gått tillväga tillsammans med arkivmaterialet. Det kommer att behövas redan om 50.

Krisetnografi – att samtidsdokumentera krissituationer

Dragan Nikolic är fil.dr. i etnologi och forskningsansvarig på Regionmuseet i Skåne. Dragan berättar om forskningsprojektet *Krisetnografi – att fältarbete, samarbete och samtidsdokumentera i krissituationer* som han arbetar med. Projektet fokuserar på metodutvecklingsfrågor för dokumentationsarbete i samband med krissituationer. Projektet utgår ifrån Regionmuseets och flera andra museers dokumentationsinsatser, bland annat ”Corona pandemi 2020”. Dokumentationsprojektet ”Corona pandemi 2020” har haft till syfte att snabbt fånga skeendet runt pandemin när känslorna var som starkast och se hur den på olika sätt har påverkat människors liv och vardag. Man arbetar främst med digital insamling i denna satsning. Det beror dels på de rekommendationer om social distansering som införts till följd av pandemin, men också på grund av att man har brist på personal.

Alla påverkas i en samhällskris, så även museipersonal. I dokumentationsarbetet påverkas man också både personligt och professionellt, och det innebär ett stort ansvar för museet hur man hanterar olika situationer i fält tex i möte med traumatiserade personer. Att dokumentera i krissituationer är en utmaning både organisatoriskt, emotionellt och etiskt. Vad man vill bevara, och hur man aktivt väljer att minnas, påverkar kunskapsproduktionen och framtida forskning.

Krisetnografi är ännu inte ett vedertaget begrepp men det syftar till att göra oss medvetna om vad vi gör när vi ger oss ut i fält för att dokumentera skeenden under kriser. Museernas samtida och aktiva dokumentationsarbete under våren har givit ett brett underlag för att ur olika aspekter studera och analysera dokumentationsarbete i en samhällskris. Genom intervjuer med museimedarbetare för att samla deras erfarenheter och även insamling av berättelser om hur man arbetat – dvs dokumentation av dokumentationen – får man ett empiriskt material som ger underlag för analys. Målet är att skapa bättre beredskap och bättre förutsättningar för museerna att dokumentera i framtida krissituationer. Man vill också i samverkan mellan museer och forskning utveckla metodmodeller för krisetnografi.

Resultatet av arbetet är tänkt att utmytna i en handbok som även tar upp hur man ska kunna använda dokumentationsresultatet i praktiskt kulturarvsarbete och förmedling på museer, men även användas i universitetens utbildning.

Dragan och kollegan Patricia Hallman tipsar om den sammanställning av pågående dokumentationsprojekt utifrån Corona som finns på nätet. Sammanställningen är gjord av DOSS (Nätverket Dokumentation om samtida Sverige). Är din institution inte med kan man höra av sig! https://ambrosiani.github.io/samtidsdokumentationer-corona/?fbclid=IwAR0HhgfMzDv8fMDPkSruEAv24PALazjf_uPW-g0P84TB3w8hRlBsKelytcU

Dragan avslutar med att bjuda in alla intresserade att delta i DOSS höstmöte den 3-4 december. Temat för mötet är just samtidsdokumentation i kristider.

Har ni fler frågor om projektet? Hör av er till Dragan eller Patricia:
patricia.hallman@jkpglm.se dragan.nikolic@regionmuseet.se.

Att samla sociala digitala fotografier

Kajsa Hartig är avdelningschef för Museiupplevelse och samlingar på Västernorrlands museum. Sedan 2017 har hon också varit engagerad i projektet Collecting Social Photo på Nordiska museet. Projektet är ett samarbete mellan fyra nordiska museer och arkiv där Nordiska museet är projektägare. Utöver Nordiska deltar Stockholms länsmuseum, Aalborgs Stadsarkiv och Finlands fotografiska museum i projektet. Tillsammans har man genomfört fallstudier som sedan fått ligga till grund för rekommendationer för hur man bör arbeta med att samla social digital fotografi som man tagit fram.

Kajsa berättar om hur viktigt det är för museer och arkiv att utveckla strategier för att dokumentera med hjälp av sociala fotografier. När projektet startades hade terrordådet på Drottninggatan precis inträffat och dådet blev den första dokumentationen. Begreppet social digital fotografi innefattar de bilder vi, allmänheten, tar i stunden med våra mobilkameror. Ofta, men inte alltid, delas de sedan i sociala medier. Det har skett en stor förändring i folks vanor för hur man fotograferar under de senaste åren. Tekniken med mobilkameror har gjort att långt många fler foton tas, sparas och sprids än vad som var fallet för bara 20 år sedan.

I de rekommendationer som tagits fram, finns tre viktiga fokusområden.

1. Arbeta med människan i centrum. Detta gäller både medborgaren och personalen på institutionen
2. Arbeta långsiktigt hållbart med digitala tjänster
3. Ta det i små steg och var lyhörd. Det finns flera grader av delaktighet. Ibland går utvecklingen åt håll man inte varit beredd på. Det här behöver man tänka på innan!

Att arbeta långsiktigt med hållbara tjänster innebär enligt Kajsa att vi måste sänka trösklarna och arbeta med det vi kan. Kanske vill vi gärna arbeta med databaser, men har man inget insamlingsgränssnitt är det svårt att få till. Arbetet med dokumentation måste både vara lätt och bli rätt. Vi måste följa standarder för metadata, samtidigt som det inte får bli för komplicerat med insamlingen. Vilka format behöver vi egentligen - Gif? Jpg? Man vill gärna ha så stora bilder som möjligt naturligtvis, men samtidigt måste vi också kunna ta emot det som kommer in. Vad är minimum av data som krävs? Om vi väljer 40 fält som måste fyllas i lär vi tappa 100 % av deltagarna...

Idag har vi kanske inte de tekniska möjligheter för allt vi vill göra. För att stå emot känslan av att ständigt vara i en betaversion av tekniken där minsta lilla fält kan orsaka problem är det bästa rådet: Sänk trösklar med tekniken – inte tvärt om!

Kajsa berättar vidare om hur viktigt det är att knyta samman insamlingar och samlingsförvaltning med det publika arbetet. Allt för ofta arbetar vi i silos, stuprör. Den här formen av insamling förutsätter däremot att vi samarbetar på tvärs.

Vilka fördelar och nackdelar finns det med att samla sociala digitala fotografier? Vilka möjligheter och utmaningar har vi? Kajsa tycker det är svårt att se egentliga nackdelar men däremot utmaningar. Det gäller bland annat kommunikationen. Förmedling och insamling har en tendens att smälta samman. Här är det viktigt att man arbetar gemensamt kring

problemlösningen, och att ledningen är med och stöttar. En annan utmaning är att vi behöver väldigt högt i tak och utrymme för att misslyckas. Arbetet behöver ske utforskande och experimenterande vilket vi kanske inte är så vana vid.

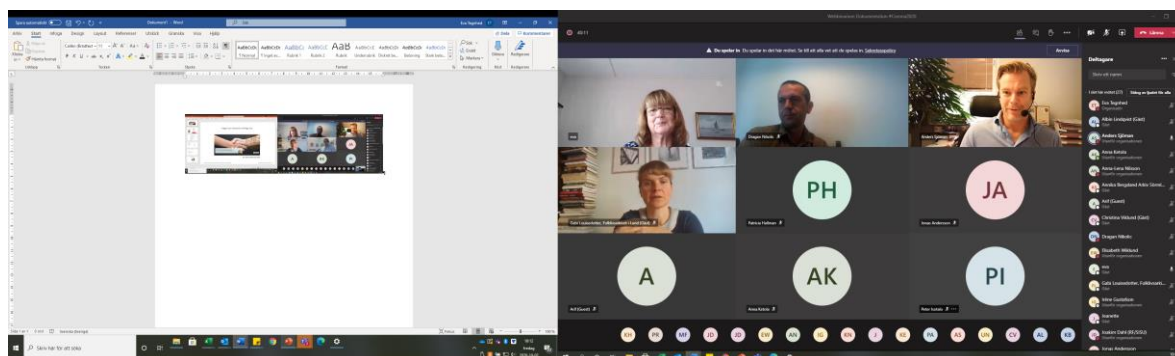
För att lyckas behöver vi också svara på snabba förändring i samhället vilket i sig kan vara en utmaning för kulturarvsinstitutioner. Här krävs både ett mandat och ett förtroende internt för att det ska fungera. Dessutom kan det också uppstå situationer då personalen behöver få stöd. Det kan handla om personliga dödsfall eller andra traumatiska upplevelser som i fallet med terrordådet på Drottninggatan. Vi behöver också utveckla former för hur vi ska kunna ta emot all information som tar emot.

En fördel med metoden är att det blir väldigt kort avstånd mellan insamling och förmedling. Att använda sig av sociala medier innebär ju också en fördel eftersom tekniken är känd och använd av alla. Detta kan man utnyttja. Ett tips är att t ex koppla ihop dropbox med instagram. Man behöver inte kunna allt själv!

En annan fördel är att man faktiskt får in materialet. Det går inte att samla in bilderna i efterhand. På samma sätt som vi idag tar massor med foton och dokumenterar vår vardag väldigt ambitiöst, tar vi också bort gamla bilder redan efter något år. Skokartongen med farfars bilder, som varit en så vanlig syn på arkivinstitutioner, kommer inte att gälla för fotografier från nuet.

Kajsa avslutar med att poängtera hur viktigt det är att alltid samla fotografier utifrån medgivande. På så sätt blir det inte några problem senare kring hur bilderna får användas. Än man överens redan från början med fotografen om att bilderna lämnas in för att vittna om det som hänt, kan de också ha den funktionen framöver.

Vill du veta mer om projektet? Du kan ladda ner antologin "Connect to Collect 2020" via Diva. Under två dagar i oktober, den 19-20 oktober, kommer man också att arrangera en konferens. Läs mer om denna på www.collectingsocialfoto.nordiska.se. Där kan ni också anmäla er direkt. Ni är också välkomna att höra av er till Kajsa; kajsa.hartig@vnmuseum.se

#Corona 2020; Svenska Arkivförbundet: Minnesanteckningar webinarium 2 oktober

The image shows a Zoom webinar interface. On the left, a grid of video thumbnails shows several participants. In the center, a list of names is visible, including Erik Sjögren, Anna-Lena Mattsson, and others. On the right, a presentation slide is displayed. The slide is titled "Folklivsarkivet i Lund, 1913" and contains the following text:

Etnologiska institutionen med Folklivsarkivet
Folklivsarkivet med Skånes musiksamlingar från 2012

Uttalad forskningsinriktning. Det enda traditionsarkivet i Sverige som är del av en högskola/universitet.

Samlingarna växer genom:

- Frågelistverksamheten
- Egna dokumentationer
- Arkiverat forskningsmaterial från ämnet etnologi
- Etnologjämnets fältarbeten (studenter)
- Donationer

Regelbunden frågelistverksamhet sedan 1932

At the bottom of the slide, there is a red banner with the text "ARKIVCENTRUM SYD" and a logo.